

INDEXY SPOTŘEBITELSKÝCH CEN

REVIZE 2018

Historie a současnost

Zpracoval:

Odbor statistiky cen

Ředitel odboru:

RNDr. Jiří Mrázek

Kontaktní osoba:

Ing. Pavla Šedivá

Telefon:

+420 274 052 138

E-mail:

pavla.sediva@czso.cz

Obsah

I. ÚVOD, HISTORIE	2
II. REVIZE INDEXŮ SPOTŘEBITELSKÝCH CEN (ŽIVOTNÍCH NÁKLADŮ) 2018	6
A) Výběr cenových reprezentantů	7
B) Váhový systém	8
C) Metodika	8

Příloha č. 1: Váhová schémata pro výpočet indexů spotřebitelských cen (životních nákladů) za jednotlivé skupiny domácností

I. Úvod, historie

Index spotřebitelských cen patří v soustavě cenových indexů vypočítávaných v České republice mezi nejdůležitější indikátory cenového vývoje. Reprezentativním způsobem měří v časovém vývoji relativní změny konečných spotřebitelských cen zboží a služeb placených obyvatelstvem. Indexy spotřebitelských cen (životních nákladů) za domácnosti celkem jsou používány k měření inflace v České republice.

V průběhu doby prošel index spotřebitelských cen vývojovými etapami. V Československu se začalo se zjišťováním maloobchodních cen brzy po ustavení Státního úřadu statistického v roce 1919. Řady cenových indexů začínají rokem 1921. Tyto první indexy zahrnovaly celkem 41 druhů zboží, které bylo rozděleno do dvou skupin (potravin, palivo, petrolej a mýdlo; látky, obuv, klobouky). Základním obdobím těchto indexů byl červenec 1914 (období před počátkem první světové války). Jednalo se o nevážený aritmetický průměr těchto druhů zboží. Úhrn za tyto dvě skupiny nebyl vypočítáván. Šetření cen bylo prováděno ve vybraných obcích (121 míst).

Od června 1923 byly vypočítávány indexy životních nákladů za rodiny dělnické a úřednické. Šetření cen se provádělo na 72 reprezentantech rozdělených do 5 skupin (výživa; topivo, svítivo, prostředky k čištění; nájemné z bytů; šatstvo, prádlo, obuv; ostatní potřeby). Váhy indexů byly stanoveny na základě statistiky rodinných účtů. Indexy celkových životních nákladů byly vypočítávány pouze za Prahu. Za celé území republiky byly vypočítávány jen indexy za skupinu „výživa“ tzv. potravinové. Šetření cen potravin bylo prováděno v 800 místech rozložených po celé republice, u ostatních druhů zboží bylo omezeno jen na Prahu.

Revize těchto indexů z roku 1923 byla provedena **v letech 1930 - 1931**. Podkladem pro konstrukci nových indexů životních nákladů za rodiny dělnické a úřednické byly výsledky statistiky rodinných účtů. Počet reprezentantů se rozšířil na 105, třídění spotřebního koše zůstalo (5 skupin). Zvláštností při této revizi bylo, že pivo bylo přesunuto ze skupiny „výživa“ do skupiny „různé jiné potřeby“. Rovněž tyto nové indexy byly vypočítávány jen za Prahu. Za celé území republiky byly vypočítávány jen indexy potravinové. Základním obdobím zůstal i nadále červenec 1914.

S další revizí indexů se počítalo asi v roce 1940. Vzhledem k obsazení Československa a vypuknutí druhé světové války k revizi již nedošlo. Po celé období války v letech 1939 - 1945 byly indexy vypočítávány na základě indexních schémat vypracovaných v roce 1931. Do výpočtu se braly jen ceny placené při prodeji na přidělové lístky. Základní období se změnilo na březen 1939.

Ani po skončení války nebylo možné přikročit k revizi indexů, poněvadž chyběly údaje o spotřebě domácností. Válečná spotřeba, která nepokrývala ani existenční minimum by ani nebyla vhodná ke konstrukci indexů. V prvních poválečných letech až do zrušení přidělového systému (červen 1953) bylo sledování vývoje cen a výpočet indexů ještě ztíženo tím, že vedle legálního prodeje zboží na lístky existoval černý trh za ceny mnohonásobně vyšší. Od roku 1949 byl pak ještě postupně zaváděn ve státním obchodě volný prodej přidělového zboží za zvýšené ceny.

Od roku 1952 byl výše popsán způsob výpočtu indexů životních nákladů z roku 1931 (nevyhovující pro malý počet reprezentantů a zastaralé váhy) zastaven. Přešlo se k metodě výpočtu tzv. vyčerpávajících indexů maloobchodních cen. Vyčerpávající byly tyto indexy proto, že se v nich změny cen promítaly na celý maloobchodní obrát, nikoliv proto, že by se sledovaly ceny všech druhů zboží a služeb. Podkladem pro výpočet těchto indexů byla statistika maloobchodního obrátu. Ceny služeb se do tehdejšího indexu ještě nezahrnovaly. Ceny zboží se čerpaly jen z ceníků a výměrů cenových orgánů. Později se dokonce skupinové indexy vyčíslily jen na podkladě tzv. cenových rozdílů tj. absolutních částek, které nahlásily cenové orgány při úpravě cen. Způsob výpočtu cenového indexu byl odvozen z Paascheho vzorce. Základním obdobím byl vždy předešlý rok. Od roku 1953 byly kromě indexů maloobchodních cen vypočítávány též indexy životních nákladů, a to pro domácnosti dělnické, zaměstnanecké a zemědělské. Tyto indexy měly za základ rovněž pouze předchozí rok.

Vzhledem k tomu, že tyto indexy nevyjadřovaly plynulé změny úrovně cen za řadu let od určitého výchozího období, byla **v roce 1955 provedena konstrukce nových indexů životních nákladů**, které

by vyhovovaly těmto zásadám. Základním cenovým obdobím byl červen 1953. Výběr reprezentantů byl rozšířen na 372. Váhy byly stanoveny na základě výsledků statistiky rodinných účtů za rok 1955, a to za domácnosti dělnicko - zaměstnanecké a domácnosti zemědělské. Do spotřebního koše pro výpočet životních nákladů byly zahrnuty i služby. Výpočet vyčerpávajících indexů maloobchodních cen, pomocí cenových rozdílů, zůstal zachován. Ceny pro výpočet indexů byly nadále čerpány z ceníků i jiných účetních dokladů.

Další **revize indexů životních nákladů** byla provedena **v letech 1960 - 1963**. Podstatně byl rozšířen počet reprezentantů (na 768). Váhy byly stanoveny na základě výsledků statistiky rodinných účtů za rok 1960. Nové spotřební koše byly vypracovány za domácnosti dělnicko - zaměstnanecké a domácnosti družstevních rolníků. Index maloobchodních cen vztahující se na maloobchodní obrat byl i nadále vypočítáván jako index vyčerpávající, pomocí cenových rozdílů. Nově byla provedena konstrukce vah pro výpočet indexů veřejného stravování (118 reprezentantů restaurační a 6 reprezentantů závodní), školního stravování (5 reprezentantů) a služeb (382 reprezentantů). Do indexu maloobchodních cen se tehdy začleňoval jen index veřejného stravování. Index cen školního stravování a služeb se do výpočtu indexu maloobchodních cen nezapočítával. Do indexů životních nákladů se tyto indexy započítávaly. Ceny byly tak jako v předchozích letech čerpány z ceníků. Základním cenovým obdobím zůstal červen 1953.

Od roku 1966 bylo nutné u indexu maloobchodních cen změnit metodu výpočtu vyčerpávajícího indexu pomocí cenových diferencí na metodu výběrového indexu s pevnými váhami. Soubor reprezentantů zahrnoval 1043 položek. Váhy skupin zboží byly stanoveny na základě obratu za rok 1964. Základním obdobím byl zvolen leden 1964. Indexy cen veřejného stravování, služeb a životních nákladů nebyly touto revizí dotčeny. Aby mohly být indexy cen veřejného stravování a služeb začleněny do indexu maloobchodních cen, bylo nutné je přepočítat na základ leden 1964. V tomto období se též usilovalo o dokonalejší zjišťování cen. Bylo zavedeno sledování cen pomocí statistických výkazů z ústředních organizací obchodu. Kromě toho u určitých skupin zboží, u nichž dochází k časté obměně sortimentu (textilní zboží, obuv, kožená galanterie, nábytek), popř. kde byla tvorba cen roztržštěna (restaurační stravování, služby), zjišťovali ceny ve vybraných prodejnách (provozovnách) pracovníci oblastních statistických orgánů.

V roce 1967 byla připravována další revize indexů životních nákladů. Při této revizi byl převzat výběr reprezentantů z indexu maloobchodních cen. **Od roku 1969** byly indexy životních nákladů počítány na spotřebních koších, které byly stanoveny pro domácnosti dělnické, zaměstnanecké, družstevních rolníků a důchodců, u každé z těchto sociálních skupin pak ještě za nízkou, střední a vysokou příjmovou skupinu. Tato revize se omezila jen na skupiny zboží (1035 reprezentantů), index cen veřejného stravování a služeb nebyl revidován. Základní období bylo stejné jako u indexu maloobchodních cen, tj. leden 1964.

Začátkem roku 1969 bylo provedeno široké oponentní řízení k indexům životních nákladů, ze kterého vzešly závažné připomínky, které byly řešeny **revizí** indexů maloobchodních cen a životních nákladů, která byla provedena **v letech 1970 - 1971**. Celkem bylo vybráno 1480 reprezentantů. Váhy pro výpočet indexu maloobchodních cen byly stanoveny na základě maloobchodního obratu a vydání za služby v roce 1968. Spotřební koš byl členěn na 4 skupiny (potravinářské zboží, nepotravinářské zboží, veřejné stravování, služby). Základním obdobím byl stanoven leden 1968. Kromě indexu maloobchodních cen byly revidovány i indexy životních nákladů. Schémata indexů životních nákladů byly konstruovány za sociální skupiny dělníků a zaměstnanců, družstevních rolníků, důchodců. Kromě těchto průměrných indexů byly ještě sestaveny spotřební koše pro nízkou a vysokou příjmovou skupinu dělníků, zaměstnanců a družstevních rolníků. Dále byly sestaveny spotřební koše pro skupinu dělnicko-zaměstnaneckou s nezaopatřenými dětmi (s jedním, dvěma a třemi dětmi). Váhy za výdajové skupiny (potraviny, nápoje, nepotravinářské zboží, služby) byly stanoveny na základě výsledků statistiky rodinných účtů za rok 1968. Výběr reprezentantů byl shodný jako pro výpočet indexu maloobchodních cen. Zjišťování cen se provádělo čtvrtletně u většiny zboží pomocí výkazů oborových ředitelství popř. oborových podniků obchodu. Celostátně platné ceny (elektrina, plyn, benzin, poplatky, dopravní a spojové tarify, vodné a stočné, poplatky za rekreaci, učební kurzy apod.) čerpal statistický úřad přímo z vyhlášek. Ceny zboží s častou obměnou sortimentu (textil, obuv apod.), restauračního stravování a služeb zjišťovali ve vybraných prodejnách a provozovnách pracovníci oblastních statistických orgánů.

Indexy na těchto spotřebních koších byly vypočítávány až do konce roku 1979.

Od roku 1980 byly indexy maloobchodních cen a životních nákladů vypočítávány na spotřebních koších, jejichž váhy byly stanoveny u indexu maloobchodních cen na základě maloobchodního obratu (pokud jde o zboží), bilance peněžních příjmů a vydání obyvatelstva (pokud jde o služby) a u indexů životních nákladů podle struktury vydání domácností ze statistiky životní úrovně za rok 1977. Indexy životních nákladů byly vypočítávány za stejné sociální skupiny jako v letech 1972 - 1979. Celkový počet reprezentantů pro výpočet indexů činil 1649. Základním obdobím byl leden 1977. Ceny jednotlivých druhů zboží a služeb byly zjišťovány shodně jako v období od roku 1972.

Další **revize** indexů maloobchodních cen a životních nákladů byla provedena **v letech 1985 - 1986**. Váhy pro výpočet indexu maloobchodních cen byly konstruovány na údajích maloobchodního obratu a bilance peněžních příjmů a vydání obyvatelstva za rok 1984, u indexů životních nákladů byly váhy stanoveny na základě údajů statistiky rodinných účtů za rok 1984 a to za stejné sociální skupiny jako v předchozích letech. Celkový počet reprezentantů byl 1649. Základním obdobím pro výpočet indexů byl leden 1984.

System statistiky spotřebitelských cen bylo nutné po roce 1989 přizpůsobit podmínkám tržní ekonomiky a liberalizace cen. **Revize indexů spotřebitelských cen**, která probíhala **v letech 1989 - 1990** byla poslední revizí, kdy byly váhy pro výpočet indexu maloobchodních (spotřebitelských) cen konstruovány na základě údajů maloobchodního obratu. Od roku 1991 byly indexy spotřebitelských cen i indexy životních nákladů vypočítávány za stejné skupiny a ve stejném členění jako v předchozích letech. Váhy byly konstruovány na základě údajů o maloobchodním obratu a peněžním vydání obyvatelstva za rok 1989. Počet reprezentantů ve spotřebním koši byl 1051 (od roku 1992 byl spotřební koš každoročně aktualizován - počet reprezentantů snížen na cca 800). Vzhledem k liberalizaci cen došlo k výrazné změně ve zjišťování spotřebitelských cen. Kromě celostátně platných cen byly všechny ceny zjišťovány pracovníky oblastních statistických orgánů měsíčně přímo ve vybraných prodejnách a provozovnách. Základním obdobím pro výpočet indexů byl leden 1989.

Změna struktury spotřeby obyvatelstva spojená s transformací ekonomiky a snížená kompatibilita našeho informačního systému na systémy zemí Evropské unie vedly k rozhodnutí připravit **komplexní revizi** cenových indexů již **v průběhu let 1993 - 1994** a její uplatnění od ledna 1995. Základem pro váhový systém se stala statistika rodinných účtů. Kromě úhrnného váhového schématu průměrné domácnosti byla zpracována váhová schémata pro výpočet indexů spotřebitelských cen (životních nákladů) za domácnosti zaměstnanců celkem, domácnosti zaměstnanců v nízkém příjmovém pásmu, domácnosti zaměstnanců s dětmi, neúplné rodiny zaměstnanců, domácnosti důchodců, domácnosti důchodců v nízkém příjmovém pásmu, domácnosti žijící v hl. m. Praze a domácnosti žijící v obcích do 5 tis. obyvatel. Váhy byly u všech typů indexů stanoveny podle výsledků statistiky rodinných účtů za rok 1993. Spotřební koše byly členěny do 10 oddílů (potraviny, nápoje, tabák; odívání; bydlení; zařízení a provoz domácností; zdravotnictví; doprava; volný čas; vzdělávání; veřejné stravování a ubytování; ostatní zboží a služby) podle klasifikace individuální spotřeby - **COICOP** (Classification of Individual Consumption by Purpose) - verze roku 1994. Počet reprezentantů ve spotřebním koši byl 737. Základním obdobím pro výpočet indexů byl prosinec 1993.

V letech 1999 - 2000 byla realizována další **komplexní revize** cenových indexů s uplatněním **od ledna 2001**. Základem pro váhový systém byly údaje statistiky rodinných účtů za rok 1999, které byly korigovány na základě údajů statistiky národních účtů. Váhy byly vypočteny za následující skupiny domácností: domácnosti celkem, domácnosti zaměstnanců, domácnosti důchodců, domácnosti s dětmi v nízkém příjmovém pásmu, domácnosti žijící v hl. m. Praze. Váhy ve spotřebním koši domácností celkem vycházely ze struktury průměrných výdajů všech domácností. Váhy ve spotřebních koších sociálních skupin ze struktury výdajů příslušné sociální skupiny domácností, váhy domácností žijících v hl. m. Praze ze struktury výdajů domácností žijících v Praze. Spotřební koše byly členěny do 12 oddílů (potraviny a nealkoholické nápoje; alkoholické nápoje a tabák; odívání a obuv; bydlení, voda, energie, paliva; bytové vybavení; zdraví; doprava; pošty a telekomunikace; rekreace a kultura; vzdělávání; stravování a ubytování; ostatní zboží a služby) podle mezinárodní klasifikace individuální spotřeby podle účelu - **CZ-COICOP**- verze roku 1999. Počet reprezentantů ve spotřebním koši byl cca 775. Základním obdobím pro výpočet indexů byl prosinec 1999.

K další revizi indexů spotřebitelských cen došlo **v letech 2005 - 2006**. Základem pro váhový systém byly údaje statistiky rodinných účtů za rok 2005, které byly korigovány na základě údajů statistiky národních účtů. Váhy byly stanoveny za následující skupiny domácností: domácnosti celkem, domácnosti zaměstnanců, domácnosti důchodců, domácnosti s dětmi v nízkém příjmovém pásmu, domácnosti žijící v hl. m. Praze. Váhy ve spotřebním koši domácností celkem vycházely ze struktury průměrných výdajů všech domácností, váhy ve spotřebních koších sociálních skupin ze struktury výdajů příslušné sociální skupiny domácností, váhy domácností žijících v hl. m. Praze ze struktury výdajů domácností žijících v Praze. Spotřební koše byly stejně jako při předcházející revizi členěny podle mezinárodní klasifikace individuální spotřeby podle účelu - **CZ-COICOP**. Počet reprezentantů ve spotřebním koši byl cca 729. Při revizi 2005 byly nově ve spotřebním koši zavedeny tzv. subindexy. Jsou to bazické indexy některých skupin COICOP 4, které jsou počítány mimo spotřební koš. Jedná se zejména o skupiny zboží a služeb s tarifními cenami (elektřina, plyn, železniční doprava, telekomunikace, finanční služby), kde existuje široký rozsah nabízených produktů s častou obměnou. Základním obdobím pro výpočet indexů byl prosinec 2005. V souladu s požadavkem Eurostatu byla založena časová řada indexů se základem průměr roku 2005=100. Výpočet revidovaných indexů byl zahájen od ledna 2007.

V roce 2009 na základě doporučení Eurostatu bylo přistoupeno k aktualizaci váhových systémů mezi dvěma komplexními revizemi. Stálé váhy z roku 2005 byly od úrovně COICOP 1 až do úrovně COICOP 4 klasifikace CZ-COICOP aktualizovány dle výdajů domácností statistiky národních účtů v roce 2008. Váhy byly vypočteny za následující skupiny domácností: domácnosti celkem, domácnosti důchodců a domácnosti žijící v hl. m. Praze. Výpočet indexů na takto aktualizovaných váhách byl zahájen od ledna 2010. U cenových indexů došlo ke změně ceny základního období z prosince 2005 na prosinec 2009. K navázání na stávající časovou řadu průměr roku 2005=100 byla nově zvolena metoda řetězení indexů (bez potřeby přepočtových můstků). Zároveň se tato časová řada začala používat k výpočtu dalších indexů: předchozí měsíc=100, stejné období předchozího roku=100, průměr posledních 12 měsíců proti průměru předchozích 12 měsíců.

Další komplexní revize spotřebního koše pro výpočet indexů spotřebitelských cen proběhla v letech **2010 a 2011**. Výpočet revidovaných indexů byl zahájen **od ledna 2012**. Základem pro váhový systém agregovaných indexů (od úrovně COICOP 4 až do úrovně COICOP 1 a úhrnu) klasifikace CZ-COICOP byly údaje statistiky národních účtů za rok 2010. Pro výběr a stanovení váhy konkrétních cenových reprezentantů byly použity údaje z mimořádného šetření detailní struktury peněžních výdajů domácností v jednotlivých skupinách COICOP 4 v roce 2010. Kromě stanovení vah za domácnosti celkem byly zkonstruovány spotřební koše pro domácnosti důchodců a domácnosti žijící v hl. m. Praze. Váhy ve spotřebním koši domácností celkem vycházely ze struktury průměrných výdajů všech domácností dle statistiky národních a rodinných účtů. Váhy ve spotřebním koši domácností důchodců a váhy domácností žijících v hl. m. Praze vycházely ze struktury výdajů příslušné skupiny domácností dle statistiky rodinných účtů a byly korigovány údaji statistiky národních účtů. Pro sestavení váhových schémat se používaly i dodatečné informace např. od poskytovatelů služeb s tarifními cenami (služby telekomunikační, finanční, ...). Spotřební koše byly stejně jako při předcházející revizi členěny podle mezinárodní klasifikace individuální spotřeby podle účelu - **CZ-COICOP**. Počet reprezentantů ve spotřebním koši byl 692 (včetně deseti subindexů). Základním obdobím pro výpočet indexů byl prosinec 2011. K navázání na stávající časovou řadu průměr roku 2005=100 byla zvolena metoda řetězení indexů, která byla použita již při dílčí revizi realizované v roce 2009.

V roce **2013** došlo k další aktualizaci vah ve spotřebním koši. Stálé váhy z roku 2010 byly od úrovně COICOP 1 až do úrovně COICOP 4 klasifikace CZ-COICOP aktualizovány dle výdajů domácností statistiky národních účtů v roce 2012. Váhy byly vypočteny za skupiny domácnosti celkem, domácnosti důchodců a domácnosti žijící v hl. m. Praze. Výpočet indexů na takto aktualizovaných váhách byl zahájen od ledna 2014. U cenových indexů došlo ke změně ceny základního období z prosince 2011 na prosinec 2013. K navázání na stávající časovou řadu průměr roku 2005=100 byla opět použita metoda řetězení indexů. Z této časové řady i nadále vychází výpočet dalších indexů: předchozí měsíc=100, stejné období předchozího roku=100, průměr posledních 12 měsíců proti průměru předchozích 12 měsíců

V roce **2015** došlo k další aktualizaci vah ve spotřebním koši. Stálé váhy z roku 2012 byly od úrovně COICOP 1 až do úrovně COICOP 4 klasifikace CZ-COICOP aktualizovány dle výdajů domácností statistiky národních účtů v roce 2014. Váhy byly vypočteny za skupiny domácnosti celkem, domácnosti důchodců a domácnosti žijící v hl. m. Praze. Výpočet indexů na takto aktualizovaných váhách byl zahájen od ledna 2016. U cenových indexů došlo ke změně ceny základního období z prosince 2013 na prosinec 2015. K navázání na stávající časovou řadu průměr roku 2005 = 100 byla opět použita metoda řetězení indexů. Z této časové řady i nadále vychází výpočet dalších indexů: předchozí měsíc = 100, stejné období předchozího roku = 100, průměr posledních 12 měsíců proti průměru předchozích 12 měsíců.

Od **ledna 2017** byla nově zavedena časová řada bazických indexů se základem průměr roku 2015 = 100. Z této časové řady jsou počítány indexy k dalším základům (předchozí měsíc = 100, stejné období předchozího roku = 100 a index klouzavých průměrů za posledních 12 měsíců k průměru 12 předcházejících měsíců). Indexy vypočtené z dosavadní časové řady bazických indexů průměr roku 2005 = 100 zůstávají platné, nedochází k revizi již publikovaných údajů.

Od **ledna 2018** jsou indexy spotřebitelských cen počítány na základě nově zavedené klasifikace ECOICOP (evropská klasifikace individuální spotřeby podle účelu), která zavádí do spotřebního koše detailnější členění. K této změně dochází dle nařízení Evropského parlamentu a Rady EU 2016/792. Třídění výrobků a služeb do 12 oddílů zůstalo zachováno. Od ledna 2018 se provádí výpočet indexů spotřebitelských cen na aktualizovaném spotřebním koši založeném na váhách roku 2016. Současně došlo u cenových indexů ke změně ceny základního období z prosince 2015 na prosinec 2017. Nově vypočítávané indexy jsou na všech úrovních spotřebního koše řetězeny k časové řadě indexů o základu průměr roku 2015 = 100. Tím je zajištěno pokračování této časové řady, ze které jsou počítány indexy k dalším základům (předchozí měsíc = 100, stejné období předchozího roku = 100 a index klouzavých průměrů za posledních 12 měsíců k průměru 12 předcházejících měsíců).

II. Revize indexů spotřebitelských cen (životních nákladů) 2018

Od **ledna 2020** se provádí výpočet indexů spotřebitelských cen na aktualizovaném spotřebním koši založeném na váhách roku 2018. Současně došlo u cenových indexů ke změně ceny základního období z prosince 2017 na prosinec 2019. Nově vypočítávané indexy jsou na všech úrovních spotřebního koše řetězeny k časové řadě indexů o základu průměr roku 2015 = 100. Tím je zajištěno pokračování této časové řady, ze které jsou počítány indexy k dalším základům (předchozí měsíc = 100, stejné období předchozího roku = 100 a index klouzavých průměrů za posledních 12 měsíců k průměru 12 předcházejících měsíců).

Členění spotřebního koše vychází stejně jako v předcházejícím období (od roku 2018) z klasifikace ECOICOP (evropská klasifikace individuální spotřeby podle účelu), která dělí spotřební koš na 12 hlavních oddílů:

- 1. Potraviny a nealkoholické nápoje** - veškeré potraviny včetně nealkoholických nápojů.
- 2. Alkoholické nápoje, tabák** - alkoholické nápoje a tabákové výrobky.
- 3. Odívání a obuv** - oděvní materiály, oděvy, oděvní doplňky, textilní galanterie, obuv včetně půjčování a oprav.
- 4. Bydlení, voda, energie, paliva** - nájemné vč. imputovaného, úhrady za užívání družstevních bytů, služby spojené s užíváním bytu, výrobky a služby pro běžnou údržbu bytu, vodné a stočné, odvoz popela a odpadků, všechny druhy energií (plyn, elektřina, teplo), tuhá paliva.
- 5. Bytové vybavení, zařízení domácnosti, opravy** - nábytek a bytové vybavení, koberce a ostatní podlahové krytiny, bytový textil vč. ložního prádla, domácí spotřebiče, skleněné, stolní a kuchyňské potřeby pro domácnost, zboží a služby pro běžnou údržbu domácnosti, nářadí, nástroje a různé potřeby pro dům a zahradu.

6. Zdraví - léčiva a zdravotnické výrobky, stomatologické výrobky, služby očních optiků, služby lékařů, lázeňská péče, regulační poplatek při návštěvě pohotovosti.

7. Doprava - osobní dopravní prostředky vč. oprav a náhradních dílů, pohonné hmoty, veřejná doprava (železniční, autobusová, místní, letecká), doprava žáků a studentů.

8. Pošty a telekomunikace - poštovní služby, telefonní přístroje (mobilní telefony), telefonní služby.

9. Rekreace a kultura - rozhlasové a televizní přijímače, přehrávače a rekordéry, výpočetní technika, hudební nástroje, sportovní potřeby vč. oprav, knihy, noviny a časopisy, hračky, papírenské zboží, kulturní služby, sportovní aktivity, tuzemská a zahraniční rekreace, květiny a potřeby pro jejich pěstování, domácí zvířata a potřeby pro jejich chov vč. veterinární služby.

10. Vzdělávání - všechny stupně vzdělávání vč. výuky jazyků a umělecké výchovy.

11. Stravování a ubytování - jídlo a nápoje v restauracích, kavárnách a podobných zařízeních, závodní stravování, školní stravování, ubytování v hotelích, v penzionech, chatách, na internátech a vysokoškolských kolejích.

12. Ostatní zboží a služby - služby osobní péče, elektrické spotřebiče pro osobní péči, kosmetické výrobky, klenoty, hodinky, kožená galanterie, pojištění (osob, bytů, domů, automobilů), sociální a finanční služby, správní a administrativní poplatky.

A) Výběr cenových reprezentantů

Aktualizace cenových reprezentantů spotřebního koše vycházela z požadavků Eurostatu, podniků tazatelek a jiných dostupných zdrojů.

Počet cenových reprezentantů v novém spotřebním koši pro výpočet indexů spotřebitelských cen (životních nákladů) je následující:

Oddíly COICOP	leden 2012	leden 2014	leden 2016	leden 2018	leden 2020
Potraviny a nealkoholické nápoje	161	161	161	159	156
Alkoholické nápoje, tabák	21	23	23	23	24
Odívání a obuv	65	65	65	65	67
Bydlení, voda, energie, paliva	45	45	41	41	40
Bytové vybavení, zařízení domácnosti; opravy	79	80	81	79	76
Zdraví	18	21	18	18	20
Doprava	80	82	82	87	87
Pošty a telekomunikace	4	4	5	8	7
Rekreace a kultura	110	108	107	108	111
Vzdělávání	12	12	12	12	12
Stravování a ubytování	42	43	42	42	41
Ostatní zboží a služby	55	56	57	50	49
Úhrn	692	700	694	692	690

B) Váhový systém

Záměrem revize spotřebního koše v letech 2018 a 2019 byla aktualizace váhového systému pro výpočet indexů spotřebitelských cen. Od ledna 2020 jsou tyto indexy počítány na aktualizovaných váhách. Tyto váhy vycházejí, stejně jako v předchozím období, z národního konceptu konečné peněžní spotřeby domácností, tj. zejména zde není zahrnuta spotřeba v zahraničí a naturální spotřeba. Nejsou pokryty drogy, prostituce, hazardní hry, životní pojištění a FISIM. Koncept imputovaného nájemného je odlišný od národních účtů. Zdrojem vah jsou údaje národních účtů, referenční rok 2018, předběžné údaje od agregací ECOICOP5. Váhy pro detailní cenové reprezentanty jsou zaktualizovány dle údajů statistiky rodinných účtů doplněných o další dostupné zdroje a šetření. Od ledna roku 2020 jsou publikované cenové indexy vypočteny podle nových revidovaných indexních schémat.

Oddíly COICOP	Stálé váhy roků v ‰					
	rok 2008	rok 2010	rok 2012	rok 2014	rok 2016	rok 2018
1. Potraviny a nealkoholické nápoje	170,3	149,8	170,8	180,6	177,6	177,2
2. Alkoholické nápoje, tabák	86,0	96,0	95,0	93,4	92,2	87,0
3. Odívání a obuv	47,2	35,9	32,9	39,2	41,5	41,6
4. Bydlení, voda, energie, paliva	253,4	280,3	265,6	251,3	257,2	251,4
5. Bytové vybavení, zařízení domácnosti; opravy	55,2	58,0	61,1	57,8	58,1	56,6
6. Zdraví	25,0	23,1	23,8	23,0	24,5	24,5
7. Doprava	114,9	105,0	101,3	100,9	101,7	115,1
8. Pošty a telekomunikace	39,9	36,1	30,6	30,7	28,9	28,8
9. Rekreace a kultura	93,7	90,4	87,6	89,6	86,3	85,3
10. Vzdělávání	7,8	7,8	7,4	6,2	5,7	5,6
11. Stravování a ubytování	44,2	48,6	55,6	58,1	59,1	63,5
12. Ostatní zboží a služby	62,4	69,0	68,3	69,2	67,2	63,4
Celkem	1 000,0	1 000,0	1 000,0	1 000,0	1000,0	1000,0

Kromě indexu spotřebitelských cen za domácnosti celkem se počítají indexy spotřebitelských cen (životních nákladů) za domácnosti důchodců a domácnosti žijící v hl. m. Praze. Váhy ve spotřebním koši domácností důchodců a váhy domácností žijících v hl. m. Praze vycházely ze struktury výdajů příslušné skupiny domácností dle statistiky rodinných účtů a byly korigovány údaji statistiky národních účtů. Ve váhovém schématu domácností důchodců není zahrnuto imputované nájemné.

Váhová schémata pro výpočet indexů spotřebitelských cen (životních nákladů) za jednotlivé skupiny domácností jsou uvedena v příloze č. 1.

V rámci revize indexů spotřebitelských cen byla provedena v souladu s legislativními nařízeními Evropské unie konstrukce váhového schématu pro výpočet **harmonizovaného indexu spotřebitelských cen (dále HICP)**.

Mezi strukturou spotřebního koše národního indexu spotřebitelských cen ČR a strukturou spotřebního koše HICP jsou určité rozdíly. Ve váhách HICP jsou zahrnuty tržby za nákupy cizinců na území České republiky, ale není v něm zahrnuto imputované nájemné na rozdíl od národního indexu spotřebitelských cen, kde tržby za nákupy cizinců zahrnuty nejsou, ale je zde zahrnuto imputované nájemné.

Harmonizovaný index spotřebitelských cen užívá řetězových vah, které jsou obměňovány každoročně v prosinci. Zdrojem aktualizace jsou data národních účtů (konečná peněžní spotřeba domácností, domácí koncept) předchozího roku. Od ledna 2016 je základním cenovým obdobím

průměr roku 2015.

C) Metodika

Metodika zjišťování spotřebitelských cen je podrobně popsána v metodické příručce pro uživatele „Indexy spotřebitelských cen https://www.czso.cz/csu/czso/kdyz_se_rekne_inflace_resp_mira_inflace.”

Kód / Code	Název / Title	Stálé váhy r. 2018 (%)		
		domácnosti celkem	domácnosti důchodců *)	domácnosti v hl.m. Praze
E00	ÚHRN	1000,000000	1000,000000	1000,000000
E01	POTRAVINY A NEALKOHOLICKÉ NÁPOJE	177,174296	231,310440	157,537764
E01.1	Potraviny	160,435836	212,088234	143,042893
E01.11	Pekárenské výrobky; obiloviny	28,347917	36,088323	23,204147
E01.12	Maso	42,303034	57,383315	35,892708
E01.13	Ryby	4,434928	5,454936	4,669801
E01.14	Mléko, sýry a vejce	29,359831	36,163530	28,040188
E01.15	Oleje a tuky	7,634947	12,450158	6,120093
E01.16	Ovoce	12,844811	17,474730	12,569210
E01.17	Zelenina	14,337837	19,333251	14,314805
E01.18	Cukr, marmeláda, med, čokoláda, cukrovinky a cukrářské výrobky	14,128063	18,486886	12,497746
E01.19	Potravinářské výrobky a přípravky jinde neuvedené	7,044468	9,253105	5,734195
E01.2	Nealkoholické nápoje	16,738460	19,222206	14,494871
E02	ALKOHOLICKÉ NÁPOJE, TABÁK	86,973141	108,910602	74,453804
E02.1	Alkoholické nápoje	38,485117	53,831150	33,084771
E02.2	Tabák	48,488024	55,079452	41,369033
E03	ODÍVÁNÍ A OBUV	41,626234	28,268244	39,615027
E03.1	Odívání	30,274577	20,004291	28,644872
E03.2	Obuv včetně oprav	11,351657	8,263953	10,970155
E04	BYDLENÍ, VODA, ENERGIE, PALIVA	251,352797	208,578746	282,337540
E04.1	Nájemné z bytu	36,321093	47,581991	64,593820
E04.2	Imputované nájemné za bydlení	106,143269	0,000000	123,669784
E04.3	Běžná údržba a drobné opravy bytu	10,015942	13,564802	7,466596
E04.4	Ostatní služby související s bydlením	18,279945	22,498484	20,995157
E04.5	Elektrická a tepelná energie, plyn a ostatní paliva	80,592548	124,933469	65,612183
E05	BYTOVÉ VYBAVENÍ, ZAŘÍZENÍ DOMÁCNOSTI, OPRAVY	56,581678	59,210364	49,373794
E05.1	Nábytek, byt. zařiz. a vřzd, koberce a ost. podl. krytina; opravy	21,378708	19,261580	18,474925
E05.2	Bytový textil	6,514378	7,343484	6,324007
E05.3	Přístroje a spotřebiče pro domácnost včetně oprav	9,767817	12,288486	8,328477
E05.4	Skleněné, keramické, stolní a kuchyňské potřeby pro domácnost	4,090680	3,527512	4,022978
E05.5	Nářadí, nástroje a různé potřeby pro dům a zahradu	4,326640	4,365545	2,971742
E05.6	Zboží a služby pro běžnou údržbu domácnosti	10,503455	12,423757	9,251665
E06	ZDRAVÍ	24,531784	42,014922	28,924256
E07	DOPRAVA	115,144820	76,351707	97,945300
E07.1	Nákup automobilů, motocyklů a jízdních kol	48,551171	28,664122	36,213646
E07.2	Provoz osobních dopravních prostředků	51,531004	37,384677	40,617945
E07.3	Dopravní služby	15,062645	10,302908	21,113709
E08	POŠTY A TELEKOMUNIKACE	28,750721	29,163398	29,717866
E08.1	Poštovní služby	0,761461	1,494704	0,569344
E08.2	Telefonní a telefaxové zařízení	1,581917	0,651720	1,705014
E08.3	Telefonické a telefaxové služby	26,407343	27,016974	27,443508
E09	REKREACE A KULTURA	85,323215	81,126035	101,392901
E09.1	Zařiz. a vyb. audiovizuální, fotografická a pro zpr.dat vč. oprav	13,213200	11,593115	19,427441
E09.2	Ostat.výrobky dlouh.spotřeby pro rekreaci a kulturu vč. oprav	1,649256	1,128922	0,959955
E09.3	Ost. rekreace vč. vybavení; květiny, zahrady a domácí zvířata	19,498016	17,556279	19,239618
E09.4	Rekreační a kulturní služby	24,227080	22,563939	26,525872
E09.5	Noviny, knihy a papírenské zboží	7,584166	10,386099	8,332983
E09.6	Dovolená s komplexními službami	19,151497	17,897681	26,907032
E10	VZDĚLÁVÁNÍ	5,631670	0,246620	8,397142
E11	STRAVOVÁNÍ A UBYTOVÁNÍ	63,529392	45,192302	65,068589
E11.1	Stravovací služby	54,804978	42,868616	56,808339
E11.2	Ubytovací služby	8,724414	2,323686	8,260250
E12	OSTATNÍ ZBOŽÍ A SLUŽBY	63,380252	89,626620	65,236017

*) Struktura vah domácností důchodců neobsahuje imputované nájemné, proto není zcela srovnatelná.